

УДК 37.0:316.3

І.М. КОЛОМІЙЧУК,
*учитель англійської мови I категорії
загальноосвітньої школи-інтернату I-III ст. імені М.І. Жужоми (м. Глухів)*

АВТЕНТИЧНІ МАТЕРІАЛИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО СПРЯМУВАННЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглянуто особливості автентичних текстів та їх функції; проаналізовано основні поняття та змістові аспекти автентичності тексту; аргументовано доцільність та актуальність використання автентичних матеріалів з метою формування іншомовної комунікативної компетенції на уроках іноземної мови в старшій школі.

Ключові слова: іноземна мова, автентичні тексти, іншомовне читання, іншомовна комунікативна компетенція.

Постановка проблеми. У зв'язку з глобалізацією інформаційних процесів та засобів масової комунікації зростає статус іноземної мови, що, у свою чергу, визначає сучасні вимоги до рівня оволодіння іноземною мовою та необхідність модернізації його підготовки.

Навчальний процес у школі зазнав трансформаційних перетворень відповідно до соціального замовлення. Практична мета навчання іноземної мови у старшій школі змінилася таким чином: навчання іноземної мови → навчання іноземного мовлення → навчання іншомовної мовленнєвої діяльності → навчання іншомовного спілкування та взаємодії.

Проте основним протиріччям сучасного етапу навчання іноземної мови постає той факт, що комунікативні цілі навчання у більшості випадків не реалізовані на практиці, оскільки на сьогодні дійовим залишається формально-мовленнєвий підхід, що спрямований на досягнення предкомунікативних результатів навчання іноземної мови (формування мовної і мовленнєвої компетенції на основі розуміння прикладів і вміння будувати висловлювання за аналогією). У той же час оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації, розв'язання реальних завдань спілкування у сучасній школі залишається проблемою.

У процесі вивчення іноземної мови читання є одним із важливих видів мовленнєвої діяльності, оскільки впливає на становлення інших видів мовленнєвої діяльності.

У зв'язку з цим шкільний процес навчання має бути орієнтований на практичне оволодіння іноземною мовою, а тому у нашому дослідженні проблеми розуміння іноземної мови у процесі читання автентичних матеріалів відводиться значна роль.

Актуальність використання автентичних текстів на уроках іноземної мови полягає у їх функціональності, а саме в орієнтації на реальне застосування, адже вони створюють своєрідну ілюзію долучення до природного мовного середовища, а це, у свою чергу, є головним фактором успішного оволодіння іноземною мовою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанню використання автентичних текстів на уроках іноземної мови присвячено чимало наукових досліджень (М. Брін, Л. Ліер, Г. Ноейр, Morrow, Phillips, Wilkins та ін.).

Проблемою формування іншомовної комунікативної компетенції за допомогою використання автентичних матеріалів займалися Г. Верещагін, О. Корчажкіна, Є. Носович, Р. Мільруд, Ю. Прохоров, В. Парашук, В. Редько, С. Роман та ін.

Формулювання мети. Виходячи із зазначеного вище, метою даної статті є визначення сутності автентичних текстів та специфіки їх використання на уроках іноземної мови у старшій школі.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні знання іноземної мови, а саме англійської, постає вже як норма, оскільки англійська мова – мова міжнародної комунікації і метою навчання іноземній мові у сучасній школі є формування комунікативної компетенції.

Сучасна концепція іншомовної освіти базується на інтегрованому навчанні мови та культури, діалозі рідної та іншомовної культур (В. Біблер, І. Бім, О. Джуринський, Є. Пасов, І. Тараненко). Головним завданням, що постає у процесі такого навчання, є навчання іноземної мови через культуру, культури – через мову, формування особистості, яка має стійкі орієнтири у навчанні та мотивацію до вивчення іноземної мови.

Необхідною умовою забезпечення засвоєння учнями реалій іншої країни, її національної своєрідності, культури, розширення загального світогляду та формування стійкої процесуальної мотивації до іноземної мови є включення в процес постановки мети та інтеграція в зміст освіти країнознавчих знань як комунікативного компонента.

Розвиток іншомовної комунікативної компетенції відбувається у сукупності всіх її складових, а саме: мовленнєвий компонент (розвиток комунікативних умінь у чотирьох основних видах мовної діяльності – говоріння, аудіювання, читання та письмо); мовний компонент (оволодіння новими мовними засобами – фонетичними, орфографічними, лексичними, граматичними – відповідно до тем, сфер та ситуацій спілкування); соціокультурна складова (знайомство учнів з культурою, традиціями та реаліями країни, мова якої вивчається, у межах тем, сфер та ситуацій спілкування, що відповідають психологічним особливостям учнів, формування умінь репрезентувати свою країну в умовах іншомовного міжкультурного спілкування); компенсаторний компонент (розвиток в учнів умінь знаходити вихід в умовах дефіциту мовних засобів у процесі передачі або отримання інформації); навчально-пізнавальний компонент (подальший розвиток загальних та спеціальних знань, умінь і навичок, використання доступних дійових шляхів самостійного вивчення іноземної мови).

Цілком зрозуміло, що використання автентичних текстів у сучасній школі має ряд протиріч, головними з яких є значна розбіжність сучасних цілей навчання іноземної мови з недостатньою кількістю автентичних матеріалів, майже повна відсутність розроблених методик навчання та її теоретичної бази.

Однак застосування автентичних матеріалів на уроках іноземної мови має певні аргументи:

- використання штучних, спрощених текстів у подальшому може стати причиною ускладнення розуміння текстів, що відображатимуть реалії життя;
- препаровані (оброблені чи перероблені певним чином) навчальні твори втрачають характерні ознаки тексту як особливої одиниці комунікації, позбавлені авторської індивідуальності, національної специфіки та колориту;
- автентичні тексти різноманітні у стильовому та тематичному планах, робота над такими текстами викликає в учнів значний інтерес;
- ілюструють функціонування мови у формі, що прийнята її носіями, а також у природному соціальному контексті;
- зазначений вид текстового матеріалу є найбільш оптимальним засобом навчання культури країни, мова якої вивчається;
- автентичні тексти ілюструють функціонування мови у формі, що прийнята носієм мови, і у природному соціальному контексті;
- матеріали автентичного характеру мотивують учнів, оскільки вони видаються більш цікавими і є великим стимулом до навчальної діяльності, ніж «штучні» матеріали.

Цілком погоджуємося з переконанням Є. Носонович та Р. Мільруд, що краще вчити мови, застосовуючи автентичні матеріали, тобто матеріалів, що взяті з оригінальних джерел і не призначені для навчальної мети.

Дослідники визначають певні параметри, що характеризують специфіку автентичних текстів – сукупність структурних ознак такого тексту, що відповідає нормам, прийнятим носієм мови.

Посилаючись на думку дослідників, вважаємо за необхідне наголосити на тому, що навчання сучасної іноземної мови можливе лише за умови використання матеріалів, що взяті з життя носіїв цієї мови або складені з урахуванням особливостей їх культури, менталітету відповідно до прийнятих мовленнєвих норм.

Використання таких матеріалів, що являють собою природний мовленнєвий текст, створений з методичного метою, дозволить більш ефективно здійснювати навчання усіх видів мовленнєвої діяльності, формувати іншомовну комунікативну компетенцію, імітувати занурення у природне мовленнєве середовище на уроках іноземної мови.

Як вже зазначалося вище, головною метою вивчення іноземної мови є формування іншомовної мовленнєвої компетенції, а саме здібностей відповідним чином використовувати іноземну мову для досягнення комунікативних цілей.

Важливим аспектом у межах нашого дослідження є і розгляд мови з точки зору її структури, функціонування та шляхів оволодіння. Відомо, що культурний компонент (соціокультурний шар) є невід'ємною частиною мови, фоном її реального буття.

У контексті вказаного нам імпонує думка дослідниці С. Тер-Минасової, яка наголошує, що соціокультурна компетентність це не просто своєрідна культурна інформація, що повідомляється мовою, а невід'ємна властивість мови, властива для всіх її рівнів. Мова накопичує, зберігає та історично успадковує в своєму семантичному просторі культурні цінності, виражені значеннями її знаків – «в лексиці, у граматиці, в ідіоматиці, в прислів'ях, приказках, у фольклорі, в художній і науковій літературі, в формах письмової та усної мов» [4, с. 14].

Аналіз зарубіжних досліджень показав, що деякі вчені (М. Byram, W. Kidd, C. Leung) фундаментом іншомовної комунікації вважають соціокультурну компетентність.

Так, дослідниці В. Сафонова і С. Тер-Минасова у поняття соціокультурної компетентності вкладають уміння обирати потрібний рівень мовленнєвого етикету, що відповідає конкретній ситуації спілкування.

Інше тлумачення даній дефініції дає Н. Скляренко, визначачи соціокультурну компетентність як здатність та готовність індивіда здійснювати адекватну міжкультурну комунікацію.

Під соціокультурною компетенцією Т. Колодко розуміє знання, вміння і властивості, що виявляються у комунікативній поведінці та містять знання вербальних та невербальних особливостей ведення комунікативних актів, уміння послуговуватися ними на практиці, знання соціальних ритуалів, універсальний досвід (знання культури країни, мова якої вивчається).

Переконані, що саме автентичний текст може передати всю глибину та різноманітність іноземної мови. У лінгвістичному аспекті автентичні тексти характеризуються своєрідністю лексики: в них має місце безліч займенників, часток, вигуків, слів з емоційним забарвленням, фразеологізмів, ідіом, мовних кліше тощо. Матеріали автентичного характеру забезпечують соціокультурну спрямованість навчання, оскільки такий текст містить інформацію про культуру країни, відображає її національну специфіку.

Робота з автентичними текстами має своєрідну специфіку та включає декілька етапів:

1. Ідентифікація змісту тексту (визначення композиції, виявлення сутності змісту, критичне сприйняття, виділення головного і другорядного).
2. Аналіз та осмислення змісту тексту (створення асоціативного ряду, інтерпретація та узагальнення).
3. Робота над змістом тексту (використання методів компресії, реорганізації, відбору потрібної інформації).

Таким чином, автентичний текст містить нову інформацію, що є значущою для учнів за умови, якщо зміст тексту відповідає їх потребам, уподобанням та інтересам, оскільки саме такий текст викликає у суб'єктів навчання відповідну реакцію, стимулює розумову діяльність. Використання автентичних текстів у процесі вивчення іноземної мови надає можливість учням отримати цікаву інформацію та збагатити свої соціокультурні знання про життя носіїв мови, розвивати різноманітні стратегії читання іншомовних текстів.

Переконані, що саме автентичний текст дозволяє зрозуміти національну культуру країни, мова якої вивчається, оволодіти більш широким словниковим запасом. Лише за умови володіння продуктивним запасом іншомовних слів, до складу якого входять найбільш комунікативно значущі одиниці, реалізується соціокультурний аспект.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Основою сучасної методики викладання іноземної мови є використання автентичного матеріалу для ефективного формування іншомовної комунікативної компетентності, одним із головних компонентів якої є соціокультурна компетентність. Використання автентичних текстів сприяє підвищенню рівня мотивації до вивчення іноземної мови, забезпечує комунікативну та лінгвістичну складову да-

ного процесу, допомагає здійснити процес засвоєння лексичного матеріалу в індивідуалізованій формі, забезпечує навчального матеріалу з реальними ситуаціями, активізує асоціативну пам'ять та мисленнєві процеси.

Список використаних джерел

1. Гришкова Р.О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей / Р.О. Гришкова: [монографія]. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – 424 с.
2. Носонович Е. В. Критерии содержательной аутентичности учебного текста / Е. В. Носонович, Р. П. Мильруд // Иностранные языки в школе. – 1999. – № 2. – С. 6–12.
3. Сафонова В.В. Культурознавство в системі сучасної мовної освіти / В.В. Сафонова // Іноземні мови в школі. – 2001. – № 3. – С. 17–23.
4. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / С.Г. Тер-Минасова. – М.: СЛОВО, 2000. – С. 9–32.
5. Bacon S. A study of attitudes, motives, and strategies of university foreign language students to authentic oral and written input / S. Bacon, M. Finneman // Modern Language Journal. – 1990. – 74(4). – P. 459–473.
6. Berardo S. The use of authentic materials in the teaching of reading / S. Berardo // The Reading Matrix. – 2006. – 6 (2) – P. 60–69.
7. Leung Constant Convivial communication: recontextualizing communicative competence / C. Leung // International Journal of Applied Linguistics. – 2005. – № 2. – Vol. 15. – P. 220.

References

1. Hryshkova, R.O. (2007). *Formuvannia inshomovnoi sotsiokulturnoi kompetentsii studentiv nefilologichnykh spetsialnostei* [Formation of socio-cultural foreign language competence of students of non-philological specialties]. Mykolaiv, MDHU im. Petra Mohyly Publ., 424 p. (In Ukrainian).
2. Nosonovych, E.V. & Milrud, R.P. (1999). *Kriterii sodержatelnoi autentichnosti uchebnoho teksta* [Criteria for the meaningful authenticity of the text]. *Inostrannye yazyki v shkole* [Foreign languages at school], no. 2, pp. 6-12 (In Russian).
3. Safonova, V.V. (2001). *Kulturoznavstvo v systemi suchasnoi movnoy osvity* [Cultural studies in the system of modern language education]. *Inozemni movy v shkoli* [Foreign languages at school], no. 3, pp. 17-23 (In Ukrainian).
4. Ter-Minasova, S.H. (2000). *Yazyk i mezhkulturaia komunikatsiia* [Language and intercultural communication]. Moscow, SLOVO Publ., pp. 9-32 (In Russian).
5. Bacon, S. & Finneman, M. (1990). A study of attitudes, motives, and strategies of university foreign language students to authentic oral and written input. *Modern Language Journal*, no. 74 (4), pp. 459-473.
6. Berardo, S. (2006). The use of authentic materials in the teaching of reading. *The Reading Matrix*, no. 6 (2), pp. 60-69.
7. Leung, C. (2005). Constant Convivial communication: recontextualizing communicative competence. *International Journal of Applied Linguistics*, no. 2, vol. 15, pp. 220.

В статье рассмотрены особенности аутентичных текстов и их функции; проанализированы основные понятия и содержательные аспекты аутентичности текста; аргументирована целесообразность и актуальность использования аутентичных материалов с целью формирования иноязычной коммуникативной компетенции на уроках иностранного языка в старшей школе.

Ключевые слова: иностранный язык, аутентичные тексты, иноязычное чтение, иноязычная коммуникативная компетенция.

The article outlines the main features and functions of authentic texts; basic concepts and fundamental aspects of authentic texts are analyzed; the usefulness and necessity of introducing authentic texts into the process of foreign language competence development have been proved.

Key words: foreign language, authentic texts, foreign language reading, foreign language competence.

Одержано 14.02.2017.